

יובל המעשה

יאנוש קורצ'אק, כתבים ט, עמ' 371-373
תרגום: אורי אורלב

מהו מרחק, נערי? יש כוכבים המרחקים מפדור הארץ מאה וחמשים מיליון שנות אור; ואין אנו יודעים מה הלאה.

מהו זמן, נערי? אלה וחמש מאות מיליון שנים עברו מאז שטיפת-גז נוזלית נקרשה תוך כדי התפוצצויות וקמוטים; אחר כך נוצרו חיים (מסתורין), צמחים, אחר כך דגים, זוחלים ולבסוף – יונק, וצעיר וצורי פדור הארץ – אדם.

כך זה היה.

מהו רגש, ילדי היקר? רעב, פחד, כאב, אהבה, פליאה, סקרנות. מכאן התחילו מחשבה מהססת, מערפלת ורעב של הנפש: געגועים. ורק אחר כך – דבור. רק אחר כך – הדבור קדם ולא יותר.

ממאה אלה שנים (טוענים המלמדים), יש לו, לאדם, שפה רכה, מגמגמת, עניה, אף מבקשת להביע את האינסוף של החלל והזמן, את מהות הרגש והמחשבה.

האדם נועז בשאיפותיו ופזיז במאבקיו, לא מתחכם באהבתו ובאכזריותו – לא מודע לתוצאות שאיפותיו, בעלשם ובדלות, בזהר ובצל, במפלה ובנצחון, בעצמה ובחלשה. ובכל זאת...

בכל זאת הוא אחראי לא רק לגורלו, אלא גם לגורל צאצאיו, לגורל העולם, לאזיון ולשלות הנפש. אחראי לשלמותו המחלטת של כל מה שעשה על פני האדמה ובמעמקה, באויר, במים ומתחת למים. אנחנו רק בתחלת הדרך – האסטרונום המתבונן מבעד לטלסקופ במרחבי הרקיע, והבקטרילוג הרכון מעל המיקרוסקופ, הטיס והצוללן, ואחיהם הרחוק, החמוש בחץ וקשת והמקשט בצדפים, המסתתרים עד בתוליים.

אנחנו מתבוננים, מקשיבים, קוראים וחשים, נערי, אף עושים את הכל בחסר סבלנות ולכן באפן שטחי. אנחנו מבקשים להקל על עצמנו את המסע דרך החיים. אנו יודעים ולא יודעים. יש לנו זכרון קצר, אמונה עקשית, וכח הרצון שלנו מנמנם.

כשאני יוצא לדרך אני לוקח בתרמילי רק את הנחוץ ביותר, מה שקל ולא תופס הרבה מקום.

מי שהיה לפני רבע המאה בן חמש-עשרה, היום מגיע לגיל ארבעים. זהו קטע קצר מאוד של זמן, חפזים, נסיונות, אכזבות ותקוות. שנה אחרי שנה, צעד אחר צעד. זכור שביום היובל הבא יתניצבו לפניך ויביטו ישר בעיניך הילדים שלך, הבן והבת. אלו דרכים חדשות תתנה להם, אלו מדעים, אלו שדות פעלה? אלו דברים חדשים ואמתות חדשות?

אף מלבד חזון העתיד אנחנו אחראים לעצמנו ובפני ממשכינו על כל שנה מבזבזת, שלא תחזור לעולם. ולא מדבר כאן בסמאות אלא במעשים.

מעשה. הנחתי לבנה לבנות בית. עדרתי באדמה, נטעתי עץ, שאבתי פד מים, תקעתי מסמר, הרתחתי חלב, תפרתי כפתור, כבסתי חלצה, רחצתי שמשא בחלון, הרדמתי תינוק, עזרתי לחבר. טפות קטנות של מעשים. הטפות מצטברות לגרם. את פניני המעשים שנעשו איש לא יוכל לגזל מאתנו.

שלמות היא דבר גדול, אפילו במעשה הקטן ביותר, בכלי עבודה הצנוע ביותר – פטיש, מחט, דלי, מטאטא.

יש אמתות נצחיות, שאנו מכירים רק אחרי נסיונות חיים רבים. אתה תבין אותן, בני היקר, רק כאשר יבשילו בתוכך; תלמד להשיב בחיוב? דידותי, לא במבט זועף, תלמד לחייד חיוך סלחני, כאשר אחרים יקפצו את אגרופיהם. "אני עושה את מה שהוטל עליי" – את הצדק.

